

Problemele juridice apărute în urma utilizării inteligenței artificiale

Iulia DIDU¹
Maria ENACHE²
Alina FASOLE³

Abstract

Încă de la începutul timpurilor, oamenii au simțit nevoia de a comunica unii cu ceilalți, indiferent de distanța dintre ei, și de a se dezvolta spre a atinge cea mai bună versiune a lor. Inteligența artificială a avut un impact extraordinar asupra societății în epoca modernă a tehnologiei, partea conversațională a acesteia jucând un rol important în serviciile prestate atât în domeniul public, cât și în cel privat. Având în vedere faptul că o societate își dorește să se dezvolte pe toate planurile în mod constant, Inteligența Artificială este din ce în ce mai folosită în îndeplinirea sarcinilor, aceasta înlocuind adesea interacțiunea umană directă cu un simplu mesaj în spațiul virtual. Acest mijloc de comunicare între oameni și computere s-a extins recent nu numai în lumea corporativă, ci și în operațiunile altor profesii reglementate, cum ar fi medici, avocați și altele. Cu toate acestea, utilizarea perpetuă a Inteligenței Artificiale creează o serie de provocări la nivel juridic, care au de-a face cu securitatea cibernetică și protecția datelor, dar și cu încălcarea drepturilor omului în anumite situații. Scopul acestui studiu este de a prezenta problemele legale generale care pot apărea atunci când se utilizează Inteligența Artificială într-un proces de comunicare interumană și nu numai în profesii reglementate și de a atrage atenția asupra lipsei de claritate a legislației existente la nivel național și european cu privire la digitalizarea sistemului.

Cuvinte-cheie: *Big Data, Inteligență Artificială, securitate cibernetică, proprietate intelectuală, protecția datelor*

Noutatea conceptului

Inteligența Artificială (IA) este peste tot⁴, aceasta regăsindu-se în aproape toate domeniile ce constau în prestarea de servicii. De asemenea, dezvoltarea rapidă și utilizarea sa fie de persoane fizice, simplul individ, sau persoane juridice, corporații și companii-gigant, au determinat ca acest tip de inteligență să devină o

¹ Student, Academia de Studii Economice din București, Facultatea de Drept, e-mail: diduiulia19@stud.ase.ro

² Student, Academia de Studii Economice din București, Facultatea de Drept, e-mail: enachemaria19@stud.ase.ro

³ Student, Academia de Studii Economice din București, Facultatea de Drept, e-mail: fasolealina21@stud.ase.ro

⁴ Margaret A. Boden, *AI – Its nature and future*, Oxford University Press, Oxford, 2016, pp 1-2.

sursă alternativă de venit pentru economia mondială. Totuși, amploarea acestui fenomen ascunde o mulțime de defecte, deoarece, în timp ce tehnologia avansează atât de rapid, aspecte sociale importante precum valorile unei societăți și domeniul juridic se lovesc de o gravă incapacitate de a se adapta noilor concepte și dezvoltării rapide a sistemului, care se află într-o digitalizare perpetuă. Lipsind cu desăvârșire reglementarea normativă a acestui tip de tehnologie, ea a devenit o țintă a atacurilor juridice. Evident, Inteligența Artificială și toate aspectele ei se dezvoltă mai repede decât cadrul legislativ, la fel ca toate progresele tehnologice noi. Aceasta este o întâmplare comună, întrucât legiuitorii trebuie mai întâi să evalueze nevoia socială de noi standarde sau adaptări la cele actuale, urmărind evoluția realității digitale în timp. Prin definiție, legea nu este un mecanism de reacție rapidă, deoarece se dorește a fi universală, așa că nu este surprinzător faptul că nu există o legislație bine-definită la nivel național pentru reglementarea desăvârșită a IA sau pentru evitarea problemelor care pot apărea dacă forma de IA afectează în vreun fel interlocutorul, prin încălcarea drepturilor sau prin divulgarea anumitor date având caracter personal. Sistemul de justiție poate oricând să ajusteze aplicarea legilor existente la situații de fapt specifice, dacă nu prin utilizarea unui text legislativ special adaptat pentru a gestiona situația respectivă, atunci prin utilizarea principiilor juridice.

Definiția termenului de Inteligență Artificială (IA) și corelația cu Big Data

În mediul actual, conceptul de „big data” se referă la creșterea exponențială, disponibilitatea și utilizarea datelor. Cantitatea, varietatea și viteza cu care sunt create informațiile structurate și nestructurate, adesea prin intermediul rețelelor sociale, profesioniștilor de astăzi atât posibilități mai mari de a ajunge la o gamă largă de potențiali clienți, cât și probleme juridice mai mult sau mai puțin grave.

Conform OECD, „Un sistem AI este un sistem bazat pe mașini care poate, pentru un set dat de obiective definite de om, să facă predicții, recomandări sau decizii care influențează mediile reale sau virtuale. Sistemele AI sunt proiectate să funcționeze cu diferite niveluri de autonomie.”⁵

Scopul inteligenței artificiale (IA, cunoscută adesea sub numele de „învățare automată”) este să cerceteze și să construiască mașini și software-uri inteligente. Inteligența artificială este utilizată într-o gamă largă de aplicații și industrii, de la roboți de linie de asamblare, la jucării inteligente și de la sisteme de recunoaștere a vocii, la cercetarea medicală. Utilizarea sa cea mai obișnuită este de a identifica modele în date, motiv pentru care este atât de popular în motoarele de căutare online și site-urile de recomandare.

Inteligența artificială permite utilizatorilor de date să automatizeze și să îmbunătățească activități analitice descriptive și predictive complicate, care ar consuma mult timp și ar fi costisitoare din punctul de vedere al forței de muncă dacă

⁵ OECD. (2021). AI measurement in ICT usage surveys: a review. OECD Digital Economy Papers.

ar fi făcute de oameni. Big Data poate funcționa la o scară care depășește înțelegerea obișnuită. De exemplu, cea mai întâlnită formă de IA este încorporată în Google⁶, atunci când oamenii caută ceva și există mii de rezultate și sugestii făcute de software. Orice om ar fi incapabil să identifice sau să dubleze logica precisă din spatele deciziilor software-ului din cauza cantităților masive de calcule efectuate pe volume atât de mari de date.

Pe măsură ce mai mulți clienți se bazează pe serviciile oferite de economia digitală⁷, drepturile de confidențialitate și de protecția datelor consumatorilor avansează în întreaga lume. Drepturile privind datele consumatorilor pot include drepturi fundamentale de confidențialitate, precum și reguli care reglementează modul în care clienții își dau consimțământul pentru a-și partaja datele cu corporațiile și guvernele, dar și alte reguli precum cele care reglementează modul în care consumatorii își pot accesa, partaja și șterge datele.

Alte probleme etice și juridice care pot apărea în urma folosirii inadecvate a inteligenței artificiale pot fi următoarele: drepturile de proprietate intelectuală, răspunderea civilă, protecția consumatorilor și securitatea cibernetică. Mai mult, pot apărea situații de discriminare care trebuie a fi luate în considerare.

Probleme juridice

Confidențialitatea și protecția datelor

O primă problemă care ar putea apărea în urma utilizării inteligenței artificiale în serviciile directe pentru client ar fi cea legată de confidențialitate și de protecția datelor. Este esențial să se ia în calcul ce date sunt colectate de la utilizatori, cum sunt stocate, cum sunt utilizate și cum sunt legate de alte date. Tiparele de utilizare a clienților, datele brute de chat și metadatele pot fi urmărite și legate de alte informații comportamentale online. Este vital ca utilizatorul să înțeleagă cum vor fi folosite datele înainte de a le utiliza, precum și ca termenii și condițiile să fie respectate, nu numai pentru a evita răspunderea legală, ci și pentru a menține încrederea utilizatorului.

Nu există numai probleme legale, deoarece legile multor națiuni privind confidențialitatea și protecția datelor impun restricții severe asupra datelor care pot fi colectate, în special datele personale sensibile, modul în care sunt păstrate și ce utilizări pot fi date, dar și preocupări etice cu privire la drepturi fundamentale la intimitate.

Există o distincție între „confidențialitate” și „protecția datelor” în dreptul Uniunii Europene, care definește aceste două concepte ca fiind strâns legate și adesea suprapuse, dar nu sinonime.

Confidențialitatea se referă la păstrarea „spațiului personal” al unei persoane, în timp ce protecția datelor se referă la limitele sau obligațiile privind

⁶ Joshua Yeung, What is Big Data and what Artificial Intelligence can do, 2020, disponibil online: <https://towardsdatascience.com/what-is-big-data-and-what-artificial-intelligence-can-do-d3f1d14b84ce>, accesat ultima dată pe 28/11/2021

⁷ OECD. (2019). Artificial Intelligence & Responsible Business Conduct

prelucrarea datelor aparținând unei persoane identificate. Profesioniștii din domeniul juridic, pe de altă parte, susțin că protecția datelor și confidențialitatea interacționează în așa fel încât protecția datelor este atât mai largă, cât și mai restrânsă decât confidențialitatea. Este restricționată, deoarece se referă doar la prelucrarea datelor cu caracter personal, în timp ce confidențialitatea cuprinde o varietate mai largă de probleme, cuprinzând prelucrarea datelor cu caracter personal, chiar dacă nu încalcă confidențialitatea.⁸

Regulamentul 679/2016 din 27 aprilie 2016, privind securitatea persoanelor fizice în legătură cu prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, teoretic întărește și armonizează regulile de protecție a drepturilor și libertăților private ale persoanelor fizice atât în interiorul, cât și în exteriorul teritoriului Uniunii Europene. Regulamentul general privind protecția datelor (GDPR) este o nouă lege care prevede reguli ample care se aplică tuturor tipurilor de prelucrare a datelor cu caracter personal.⁹

Securitatea cibernetică

O altă problemă care ar putea să apară atunci când se folosește inteligența artificială este legată de securitatea cibernetică. Problemele de securitate cibernetică sunt importante nu numai din perspectiva confidențialității și protecției datelor, ci și din perspectiva drepturilor de proprietate intelectuală, a confidențialității fiscale, a confidențialității specifice sectorului financiar, a secretelor comerciale, a obligațiilor de confidențialitate etc., vor fi adăugate informații și date sensibile din perspectiva securității naționale.

Cu cât o formă de IA conversațională dobândește mai multe informații, cu atât este mai probabil să fie piratat. Atacurile cibernetică ar putea viza documente legate de conversații sau chiar baza de date în sine. Hoții ciberneticici pot încerca să între în posesia acestor informații și să le folosească în propriul câștig sau ar putea împiedica accesul la acestea și să solicite plata.¹⁰

Discriminare

Discriminarea și marginalizarea reprezintă două probleme majore cu care milioane de consumatori se confruntă în momentul utilizării algoritmilor și a sistemelor automate de luare a deciziilor (ADS). Prin intermediul acestor sisteme sunt generate profiluri ale indivizilor care pot conduce la prejudecăți și la grave

⁸ Eugenia Politou, Efthimios Alepis, Constantinos Patsakis, Forgetting personal data and revoking consent under the GDPR: Challenges and proposed solutions, "Journal of Cybersecurity", 2018, pp. 2-3, disponibil online: <https://academic.oup.com/cybersecurity/article/4/1/tyy001/4954056>, accesat ultima dată pe 29/11/2021

⁹ Regulamentul (UE) 2016/679 al parlamentului european și al consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor)

¹⁰ Bayan Abu Shawar, Eric Atwell, Chatbots: Are they really useful?, "Journal for Language Technology and Computational Linguistics", 2007, pp. 29-49

încălări de drepturi, însă răspândirea masivă a acestora face ca legiuitorului să-i fie imposibilă reglementarea juridică a tuturor tipurilor de programe¹¹. Un exemplu relevant este oferit de o investigație ProPublica a unui instrument de analizare a riscului de criminalitate bazat pe un algoritm de acest gen, prin care oamenii de culoare erau mult mai predispuși la a fi clasificați ca viitori criminali decât albi. Karen Yeung, profesor de drept și etică al Facultății de Drept din cadrul Universității din Birmingham, adaugă faptul că în utilizarea acestor sisteme de procesare a informațiilor, trebuie să se acorde o atenție sporită indivizilor cu un status sau venituri precare, precum și ramificațiilor sociale, deoarece aceștia sunt cei mai predispuși la prejudecăți¹². Existența situațiilor de acest gen este dovada vie că, în lipsa unor dispoziții legale, ramificațiile Inteligenței Artificiale pot răni direct drepturi și libertăți fundamentale ale persoanelor fizice. În scopul dizolvării acestor tipuri de situații, Parlamentul European a adoptat Regulamentul general privind protecția datelor (Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului european și al Consiliului din 27 aprilie 2016), în care se prevede în mod expres existența anumitor limite în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal de către ADS-uri, conform articolului 25, alineatul 1- „operatorul, atât în momentul stabilirii mijloacelor de prelucrare, cât și în cel al prelucrării în sine, pune în aplicare măsuri tehnice și organizatorice adecvate, cum ar fi pseudonimizarea, care sunt destinate să pună în aplicare în mod eficient principiile de protecție a datelor, precum reducerea la minimum a datelor, și să integreze garanțiile necesare în cadrul prelucrării, pentru a îndeplini cerințele prezentului regulament și a proteja drepturile persoanelor vizate.”¹³

Dreptul la proprietatea intelectuală

Având în vedere noutatea conceptului, dar și multitudinea de date și informații procesate prin activitatea IA, existența anumitor inconveniențe în ceea ce privește respectarea dreptului la proprietate intelectuală este subînțeleasă. Prevăzut expres prin articolul 27 din Declarația Universală a Drepturilor Omului (10 decembrie 1948) dar și de alte documente adoptate de instanțe europene, dreptul la proprietate intelectuală este unul fundamental, iar încălcarea sa, indiferent de circumstanțe, atrage după sine sancțiuni grave. Implementarea și funcționarea IA presupune accesul și utilizarea de date, care constau în cele mai multe cazuri în poze,

¹¹ Polyanna Sanderson, Sara Jordan, Stacey Gray, Automated Decision-Making Systems: Considerations for State Policymakers, 2021, disponibil online: <https://fpf.org/blog/automated-decision-making-systems-considerations-for-state-policymakers/>, accesat ultima dată pe 29/11/2021

¹² Karen Yeung, How has the law been pushed aside in the age of AI?, 2021, disponibil online: <https://www.birmingham.ac.uk/research/quest/emerging-frontiers/ai-and-the-law.aspx>, accesat ultima dată pe 29/11/2021

¹³ Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor)

muzică și lucrări aparținând unor autori, date care, prin lege, sunt protejate de drepturi de autor (copyright). De asemenea, s-au ivit o multitudine de dificultăți în determinarea proprietarului atât ale invențiilor și produselor generate prin IA, cât și „colecției de date” din care algoritmul IA a învățat să funcționeze. Un exemplu concludent de stat cu reglementări legale în acest sens este Marea Britanie. Prin legea „Copyright, Designs and Patents” (Act 1988) se dispune că, pentru ca o lucrare să fie protejată de copyright, trebuie să conțină „nota personală” a autorului. Îndeplinind aceste criterii, ea va fi catalogată drept originală și va fi validă pe tot parcursul vieții autorului și încă șaptezeci de ani după. Legea cuprinde dispoziții și pentru alte tipuri de lucrări, generate de IA cu ajutorul producătorului sau utilizatorului. Dacă datele născute prin IA conțin „nota personală”¹⁴ a producătorului sau chiar a consumatorului, ele vor intra, fără îndoială, sub protecția drepturilor de autor¹⁵. Spre exemplu, dacă un consumator face o fotografie cu o cameră video asistată prin IA, fotografia respectivă va intra sub protecția drepturilor de autor deoarece este o expresie a ingeniozității fotografului și conține nota personală a acestuia. Existența unor acte normative, cu reglementări legale referitoare la drepturile de autor în materia IA și a altor sisteme bazate pe astfel algoritmi este necesară la nivel mondial, deoarece numai astfel vor dispărea dificultățile enumerate anterior. Totuși, pentru majoritatea organelor cu rol legislativ este încă imposibilă crearea unor norme care să reglementeze aceste tipuri de situații, tocmai din cauza dezvoltării rapide și continue a Inteligenței Artificiale care face ca determinarea creatorului să fie din ce în ce mai grea.

Legislația existentă cu privire la Inteligența Artificială

Activitatea sistemelor bazate pe algoritmi specifici Inteligenței Artificiale constă într-o permanentă generare și prelucrare de date. Pentru a facilita procedura, milioane de companii aleg să utilizeze acest gen de sisteme, atât în procesul de angajare, cât și în relațiile cu clienții. Astfel, printr-o simplă conversație cu un robot telefonic, spre exemplu, date personale (nume, prenume sau chiar codul numeric personal) sunt procesate și utilizate, uneori și în scopuri negative. Din păcate, reglementările legale în acest sens sunt încă neclare, existând din această cauză numeroase situații în care sunt încălcate drepturi fundamentale ale utilizatorilor prin furtul de date cu caracter personal. Totuși, organele cu rol legislativ, atât naționale, cât și europene au adoptat acte normative în cuprinsul cărora se regăsesc norme prin care se încearcă reglementarea acestor dificultăți.

La nivel național, în conformitate cu deciziile Parlamentului European, a fost adoptat Regulamentul nr. 679 din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice

¹⁴ Gov.uk, Artificial Intelligence and Intellectual Property: copyright and patents, 2021, disponibil online: Artificial Intelligence and Intellectual Property: copyright and patents - GOV.UK (www.gov.uk), accesat ultima dată pe 29/11/2021

¹⁵ UK Public General Acts 1988 c. 48 Part I Cap I Secțiunea 3A, (2) - „For the purposes of this Part a literary work consisting of a database is original if, and only if, by reason of the selection or arrangement of the contents of the database the database constitutes the author’s own intellectual creation.”

în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor). Regulamentul cuprinde atât dispoziții legale referitoare la circulația datelor cu caracter personal în lato sensu, cât și norme care vizează direct securitatea datelor personale prelucrate prin sisteme tehnologice asemănătoare cu cele enumerate anterior. Printr-o scurtă analiză a regulamentului, se remarcă îndoiele în ceea ce privește prelucrarea și circularea datelor personale în spațiile create de noile tehnologii, dar și necesitatea existenței unui cadru legislativ solid, care să protejeze persoanele fizice de „atacuri cibernetice” și să faciliteze crearea „unui climat de încredere care va permite economiei digitale să se dezvolte pe piața internă” (art. 7 regulament). De asemenea, în conținutul acestuia se regăsesc și reglementări privitoare la prevenirea furtului de date cu caracter personal. În acest sens, articolele 84-87 ale regulamentului dispun că operatorul, respectiv persoana din spatele sistemului care colectează datele, trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a asigura securitatea acestora. În cazul unei încălcări de securitate, operatorul trebuie să alerteze cât mai prompt deținătorul datelor care au făcut obiectul delictului și să facă „recomandări pentru persoana fizică în cauză în scopul atenuării eventualelor efecte negative.”(art. 86).

Chiar dacă la nivel național, dar și european, există acte normative cu reglementări referitoare la pericolele pe care tehnologia le generează asupra securității datelor, cadrul legislativ este încă departe de a fi unul „solid”. Ceea ce lipsește este particularizarea acestor situații la toate tipurile de sisteme care au apărut pe parcursul timpului prin dezvoltarea tehnologiei. Inteligența Artificială și roboții conversaționali sunt doar două exemple de astfel de noi tehnologii care sunt slab reglementate din punct de vedere juridic. Comisia Europeană adoptat o propunere la 21 aprilie 2021 – „Propunere de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme armonizate privind Inteligența Artificială (Legea privind Inteligența Artificială) și de modificare a anumitor acte legislative ale Uniunii”¹⁶ – care, totuși, în opinia organelor specializate în acest sens, este departe de a pune bazele unui cadru legislativ concret. Comitetul European pentru Protecția Datelor, organism specializat în protecția datelor cu caracter personal, alături de Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor, au elaborat documentul un „Aviz comun 5/2021 privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială (Legea privind inteligența artificială)”¹⁷, prin care au analizat propunerea Comisiei Europene și au propus anumite modificări în scopul creării unui fundament legislativ solid, în care drepturile și obligațiile, atât ale deținătorilor, cât și ale operatorilor de date personale să fie concretizate. Prin această „analiză”, în

¹⁶ Propunere de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme armonizate privind Inteligența Artificială (Legea privind Inteligența Artificială) și de modificare a anumitor acte legislative ale Uniunii

¹⁷ Aviz comun 5/2021 privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială (Legea privind inteligența artificială)

conformitate cu jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, se aduc amendamente care vizează dispozițiile legale deja existente în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, mai concret articolul 16 al tratatului¹⁸, în care este stipulat dreptul fiecărei persoane la protecția datelor personale. La propunerea formulată de Comisia Europeană sunt atașate anexe, în conținutul cărora CEPD și AEPD au regăsit anumite neclarități și au făcut propuneri de îmbunătățire a documentelor. Mai exact, Anexa III a propunerii cuprinde o listă de „Sisteme IA cu grad ridicat de risc”, care completează articolul 6, alineatul 2 al propunerii și care enumeră mai multe domenii în care activitatea IA prezintă riscuri. În fruntea listei se află sistemele IA care utilizează identificarea biometrică. CEPD și AEPD pledează în acest caz pentru o abordare mult mai strictă a acestor tipuri de sisteme, mai ales atunci când sunt ascunse în locuri publice, accesibile tuturor persoanelor fizice, deoarece ele pot prelua și prelucra imaginea și datele cu caracter personal ale unui număr mare de oameni, chiar dacă activitatea lor vizează doar câțiva indivizi (ca de exemplu în cazul pasagerilor din aeroport). Aceste aspecte ridică semne de întrebare legate de transparența datelor personale și baza legală (GDPR, EUDPR) prin care acestea sunt procesate la nivel european. Identificarea biometrică prin sisteme IA la scară largă generează un sentiment de nesiguranță persoanelor care își doresc să fie anonime în spații publice, fapt care are un efect negativ asupra libertății de expresie și de mișcare ale acestora (pct. 30 Aviz comun 5/2021 privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială (Legea privind inteligența artificială)¹⁹.

Ceea ce CEPD și AEPD propun pentru evitarea unor încălcări de drepturi și libertăți fundamentale este o interdicție generală a tuturor sistemelor bazate pe IA, de recunoaștere a trăsăturilor umane în spații publice (recunoaștere facială, dar și prin amprentă, ADN și orice alt semnal biometric și de comportament), în orice context. Momentan, abordarea Comisiei Europene este fundamentată doar pe o listă cu sisteme care ar trebui interzise. Prin articolul 6 al propunerii formulate de Comisie se permite funcționarea unor astfel de sisteme în anumite situații determinate, însă CEPD și AEPD consideră că, indiferent de circumstanțe, acestea încalcă drepturi și libertăți fundamentale. Spre exemplu, sistemele IA care analizează comportamentul indivizilor în scopul recunoașterii criminalilor de către autoritățile statului, pot determina luarea unor decizii bazate pe prejudecăți, nu pe dovezi clare, astfel că acestea ar trebui interzise conform articolului 5 al propunerii.

Odată cu trecerea timpului, se observă o discrepanță considerabilă între evoluția rapidă a tehnologiei și conservarea domeniului juridic. În timp ce tehnologia se bucură de miracole precum robotul Sofia, primul robot din lume care a dobândit cetățenia unui stat, în domeniul legislativ încă există acte normative nerevizuite de secole.

¹⁸ Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE)

¹⁹ Aviz comun 5/2021 privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială (Legea privind inteligența artificială)

Din ce în ce mai multe industrii au început să combine forța de muncă umană cu procese automatizate de roboți, eficientizând multe operațiuni atât din punct de vedere al timpului de efectuare, cât și al calității. Aceste beneficii ale tehnologiei vin, însă, cu necesitatea revizuirii legii. Utilizarea inteligenței artificiale necesită o reglementare riguroasă, care nu lasă loc de interpretări vagi și care să ia în considerare această tehnologie ca o entitate lipsită de personalitate juridică, ce nu poate răspunde în fața unei instanțe de judecată.

Pe lângă beneficiile aduse, Inteligența Artificială ridică, de asemenea, probleme juridice care necesită abordarea unor specialiști și soluționarea lor împreună cu dezvoltatorii. Câteva dintre problematicile aduse de IA, identificate în această lucrare, sunt legate de confidențialitatea și protecția datelor, securitatea cibernetică, discriminare și dreptul la proprietatea intelectuală.

Totodată, trebuie stabilit nivelul la care sau dacă IA intervine în procese decizionale și dacă acesta tratat ca un simplu consilier. Documentele recente având caracter juridic ale Uniunii Europene abordează în linii mari inteligența artificială, cum ar fi Propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme armonizate privind Inteligența Artificială (Legea privind Inteligența Artificială) și de modificare a anumitor acte legislative ale Uniunii. Această propunere a UE, deși vizează abordarea IA în general, are o serie de prevederi care sunt relevante și pentru formele mai puțin folosite de IA, cel puțin la nivel național, precum IA conversațională și altele.

Lege ferenda

Propunem următoarele articole de lege:

„Prelucrarea imaginii, a trăsăturilor fiziologice și a datelor cu caracter personal trebuie realizată, în orice circumstanță și de orice sistem, indiferent de tehnologia utilizată și de scopul acesteia, cu acordul expres al persoanei în cauză.”- prin această lege ferenda s-ar elimina orice îndoială legată de circulația datelor colectate prin identificarea biometrică. S-ar putea permite, totuși, funcționarea acestor sisteme, însă nu în locuri publice, deoarece cu siguranță nu s-ar obține acordul tuturor persoanelor în cauză, ci doar asupra câtorva indivizi, cu acordul acestora, numai în scopuri benefice, ca de exemplu pentru sănătatea lor.

„În producerea sistemelor ce utilizează algoritmi ale Inteligenței Artificiale trebuie să se țină cont, în mod obligatoriu, de respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale utilizatorilor”

(1) Producătorului îi revine obligația de a lua toate măsurile necesare în vederea evitării situațiilor ce produc efecte negative asupra drepturilor fundamentale.

(2) În cazul existenței unor discriminări sau diferențieri în funcție de starea socială, materială sau psihică, este de datoria producătorului de a repara întreg prejudiciul cauzat utilizatorului prin încălcarea unor drepturi și libertăți fundamentale ale acestuia.

„Furtul de date personale sau orice alte tipuri de atacuri cibernetice se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani”

(1) De asemenea, producătorul care nu a luat toate măsurile necesare în vederea asigurării securității datelor cu caracter personal ale utilizatorilor de sisteme derivate ale Inteligenței Artificiale sau ale altor tipuri de tehnologie, este susceptibil de a fi sancționat cu pedeapsă penală.”

(2) Sistemele bazate pe algoritmi ale IA trebuie să fie prevăzute, obligatoriu, cu extensii care să întărească securitatea datelor colectate.

(3) Neexistența unor extensii precizate în articolul anterior, atrage după sine suspendarea activității sistemului.

Prin existența unor norme juridice concrete, care să întrunească toate cele trei criterii specifice acestora (ipoteza, dispoziția și sancțiunea), introduse în acte normative cu forță obligatorie de aplicare, situațiile care vizează negativ drepturile și libertățile utilizatorilor de sisteme IA ar dispărea aproape în totalitate. În acest sens, prin cele două legi propuse s-ar delimita cu claritate obligațiile producătorilor față de consumatori, dar și sancțiunile pe care acesta le-ar suporta în cazul nerespectării legilor.

Bibliografie

Margaret A. Boden, *AI – Its nature and future*, Oxford University Press, Oxford, 2016, pp. 1-2

Joshua Yeung, What is Big Data and what Artificial Intelligence can do, 2020, disponibil online: <https://towardsdatascience.com/what-is-big-data-and-what-artificial-intelligence-can-do-d3f1d14b84ce>, accesat ultima dată pe 28/11/2021

Eugenia Politou, Efthimios Alepis, Constantinos Patsakis, Forgetting personal data and revoking consent under the GDPR: Challenges and proposed solutions, *Journal of Cybersecurity*, 2018, pp. 2-3, disponibil online: <https://academic.oup.com/cybersecurity/article/4/1/tyy001/4954056>, accesat ultima dată pe 29/11/2021

Bayan Abu Shavar, Eric Atwell, Chatbots: Are they really useful?, *Journal for Language Technology and Computational Linguistics*, 2007, pp. 29-49

Polyanna Sanderson, Sara Jordan, Stacey Gray, Automated Decision-Making Systems: Considerations for State Policymakers, 2021, disponibil online: <https://fpf.org/blog/automated-decision-making-systems-considerations-for-state-policymakers/>, accesat ultima dată pe 29/11/2021

Karen Yeung, How has the law been pushed aside in the age of AI?, 2021, disponibil online: <https://www.birmingham.ac.uk/research/quest/emerging-frontiers/ai-and-the-law.aspx>, accesat ultima dată pe 29/11/2021

OECD. (2021). AI measurement in ICT usage surveys: a review. OECD Digital Economy Papers

OECD. (2019). Artificial Intelligence & Responsible Business Conduct

Regulamentul (UE) 2016/679 al parlamentului european și al consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor)

Gov.uk, Artificial Intelligence and Intellectual Property: copyright and patents, 2021, disponibil online: Artificial Intelligence and Intellectual Property: copyright and patents - GOV.UK (www.gov.uk), accesat ultima dată pe 29/11/2021

UK Public General Acts 1988 c. 48 Part I Cap I Secțiunea 3A, (2) - „For the purposes of this Part a literary work consisting of a database is original if, and only if, by reason of the selection or arrangement of the contents of the database the database constitutes the author’s own intellectual creation.”

Propunere de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme armonizate privind Inteligența Artificială (Legea privind Inteligența Artificială) și de modificare a anumitor acte legislative ale Uniunii

Aviz comun 5/2021 privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială (Legea privind inteligența artificială)

Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE)

Aviz comun 5/2021 privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială (Legea privind inteligența artificială)